

NOVOS ENFOQUES DO PLANEAMENTO E A PROMOCIÓN ECONÓMICA EN GALICIA*

Xurxo GONZÁLEZ GURRIARÁN
E.U.E.E. - Universidade de Vigo

Os Plans de Desenvolvemento Rexional son a expresión da política rexional de cada estado membro da CEE en coordinación coa política rexional comunitaria, condición indispensable para beneficiarse das contribucións dos Fondos Estructurais e instrumento básico para a coordinación dos mesmos. Faise unha reflexión sobre a metodoloxía do planeamento rexional na CEE, sobre a evolución dos instrumentos da política rexional en España, e unha historia do planeamento rexional en Galicia. Por fin, examínase o proceso de elaboración do documento do Plan Económico e Social 1992-1995, o Instituto Galego de Promoción Económica e o Consello Económico e Social.

1. Introducción.

A planificación económica supón un proceso de racionalización e coordinación das actuacións dos poderes públicos en canto á organización máis eficaz e eficiente dos recursos humanos e materiais, para acadalo benestar colectivo no ámbito dunha economía social de mercado.

A Constitución española prevé un modelo de planificación participativa, orientador para o Sector Privado, e vinculante para o Sector Público. O Estatuto de Autonomía de Galicia contén referencias explícitas ás competencias da Comunidade Autónoma, en materia de planificación rexional e fomento da actividade económica.

A presente exposición pretende recolle-los aspectos máis significativos da situación e orientacións da planificación e promoción económica en Galicia. O obxecto da súa inclusión nas *Primeiras Xornadas Galegas sobre Economía das Corporacións Locais*, é informar e, no seu caso, analizar e debater un tema que consideramos relevante para as actuacións de investimento e fomento das Administracións Públicas en xeral e da Administración Local en particular.

A Administración Local ten un crecente protagonismo coma consecuencia do novo ordenamento territorial, político e administrativo da España das Autonomías. Cada vez son máis o centro da atención das familias e organizacións económicas e sociais, en solicitude de mellores infraestruturas e equipamentos sociais, mellores

---

* Ponencia presentada ás "Primeiras Xornadas galegas sobre economía das corporacións locais", Santiago de Compostela, 28-30 de Novembro de 1991.

servicios, creación de emprego, apoio á actividade productiva, etc. Na meirande parte dos casos, constitúen para o administrado o punto de referencia do conxunto das Administracións Públicas concorrentes.

Se consideramos ademais a crecente participación da Administración Local no investimento público e a problemática evolución do diferencial intermunicipal en canto a nivel de desenvolvemento e benestar, debemos afirmar que a política rexional e a planificación e promoción económica vinculadas ó local, son cuestións nas que os Concellos e Deputacións han participar activa e coordinadamente cos restantes niveis da Administración Pública. Debemos lembrar ó respecto as actividades que en materia económica se asignan ás Corporacións Locais e que recolle a Lei Reguladora das Bases de Réxime Local, as formulacións financeiras derivadas da Lei Reguladora das Facendas Locais, e a referencia explícita á participación das Autoridades Locais na política rexional, recollida nos actuais Regulamentos dos Fondos Estructurais da CE.

2. Situación da Planificación Rexional na CE.

2.1. Formulación inicial e evolución. A reforma dos Fondos Estructurais.

A integración de España na CE marca significativamente a evolución da planificación rexional no noso país, como consecuencia da normativa e formulacións das Autoridades Comunitarias. Os Programas de Desenrolo Rexional (PDR) son a expresión da política rexional de cada Estado membro e da súa coordinación coa política rexional comunitaria. Supoñen, ademais, a condición indispensable para beneficiárense das contribucións dos Fondos Estructurais e son o instrumento básico de coordinación dos mesmos (FEDER creado no ano 75, FEOGA-O impulsado dende o ano 62, e FSE existente dende os Tratados de Roma).

A historia dos PDRs comunitarios arrinca de 1975, ó abeiro da normativa creadora do FEDER. O Regulamento CE 1987/84 introduce cambios notables na política rexional e acentúa a necesidade de dispoñer de PDRs para accederen a cofinanciacións comunitarias, establecendo unha estrutura xeralizada para estes instrumentos de planificación económica: Análise económica e social — Obxectivos de desenvolvemento — Accións de desenvolvemento — Recursos financeiros — Execución e seguimento.

A reforma dos Tratados da Comunidade Europea prodúcese coa Acta Unica Europea en vigor dende 1 Xullo 1987. Peza fundamental é a reforma dos Fondos Estructurais: concentra-las accións en obxectivos precisos; dotar ós Fondos de recursos financeiros axeitados ós seus fins; conseguir que as accións dos Fondos Estructurais estean baseadas na coordinación, cooperación e complementación entre tódolos niveis das Administracións Públicas, utilizando como referencia a programación económica a medio prazo...

A reforma dos Fondos Estructurais comézase ó través de 2 Regulamentos comúns ós tres Fondos, e relativos ás súas funcións e a coordinación dos mesmos (2052/88), e ó conxunto de disposicións comúns de funcionamento (4253/88). A reforma complétase cos regulamentos específicos para cada un dos Fondos (4254/88, 4255/88 e 4256/88). Convén lembra-los aspectos fundamentais desta reforma, por canto marcan unha referencia básica para os enfoques actuais de planificación e promoción económica:

- Establecemento de obxectivos prioritarios:

Obxectivo nº 1.- Fomenta-lo desenvolvemento e axuste estrutural das rexións menos desenvolvidas (FEDER, FEOGA-O e FSE).

Obxectivo nº 2.- Reconverte-las rexións afectadas polo declive industrial e especial atención ás rexións fronteirizas (FEDER e FSE).

Obxectivo nº 3.- Combate-lo paro de longa duración (FSE).

Obxectivo nº 4.- Propicia-la inserción social dos xoves (FSE).

Obxectivo nº 5.a.- Adapta-las estruturas agrarias (FEOGA-O).

Obxectivo nº 5.b.- Fomenta-lo desenvolvemento das zoas rurais (FEOGA-O e FEDER).

- Incremento dos recursos financeiros (duplica-los créditos dos Fondos entre 1987 e 1993), concentración dos recursos nas rexións do obxectivo nº 1 (o 80% dos recursos do FEDER) e incremento da porcentaxe de cofinanciación dos Fondos (mínimo 50% e máximo 75% para accións en rexións obxectivo nº 1).

- En canto a aspectos de procedemento, a existencia de Plans de 3 a 5 anos cun tratamento diferencial segundo se trate de zonas do obxectivo nº 1, obxectivo nº 2, obxectivos nº 3 e 4, e obxectivo nº 5.b; establecemento de Marcos Comunitarios de Apoio de acordo cos Estados membros, nos que se especifiquen as liñas prioritarias, xeitos de intervención, plan de financiación e duración das intervencións; establecemento de Comités para o seguimento dos obxectivos, coa posibilidade de participación das Administracións Rexionais e Locais; e especificación dos xeitos de intervención a cofinanciar (programas operativos, programas de axudas nacionais, subvencións globais, proxectos relevantes e axudas para asistencia técnica, estudos, etc.).

2.2. Necesidade de revisión da política rexional da CE.

Despois dos anos transcorridos dende a reforma dos Fondos Estructurais, que pretendía marcar un fito de singular transcendencia nos resultados da planificación e promoción do desenvolvemento rexional, as cotas alcanzadas non son suficientemente satisfactorias:

- O proceso negociador do contido e programación dos Marcos Comunitarios de Apoio é lento e pouco flexible, e a participación das Administracións Rexionais e

Locais segue sendo moi escasa.

- O enfoque integrado e por programas é reducido, tanto nas medidas adoptadas como na coordinación das Administracións concorrentes.

- Os recursos financeiros, a duplicar en termos reais entre 87-93, son e serán insuficientes para propiciar a tempo as accións necesarias nas rexións menos desenvolvidas cara ó Mercado Unico. En realidade, partíuse dun nivel de recursos no 87 moi baixo e debería alcanzarse unha dotación para o conxunto dos tres Fondos próxima a un tercio do presuposto comunitario.

En consecuencia, é preciso facer novas reformulacións pois o establecemento do Mercado Único e da Unión Económica e Monetaria só serán posibles no marco da Cohesión Económica e Social, coma instrumento de redución dos desequilibrios rexionais existentes. Isto implica concentrar maiores esforzos en prol das rexións do obxectivo nº 1 que, en moitos casos, como é o de Galicia, tamén están afectadas polos restantes obxectivos. Nas novas reformulacións deberían considerarse os seguintes aspectos:

- Criterios máis concretos na definición dos Marcos Comunitarios de Apoio, sobre todo no que se refere á definición e xerarquización das prioridades.

- Medidas de programación, xestión e control mais coordinadas entre os Fondos, chegando á integración dos tres existentes nun só, ós efectos de dita programación e control.

- Establecemento de instrumentos de participación real das Autoridades Rexionais e Locais.

- Coordinación eficiente entre a política rexional e as restantes políticas comunitarias para conseguir sinerxias máis positivas.

- Estímulo real do potencial endógeno e a eficiencia productiva para o logro da competitividade.

3. Notas sobor da evolución dos instrumentos de Política Rexional en España.

Poderíamos dicir que os instrumentos de planificación e promoción ata a aparición do Estado das Autonomías no ano 78, pecan de excesiva xeralidade nos seus obxectivos, simultaneidade de instrumentos, sucesivos cambios de formulacións e, en xeral, ambigüidade na implantación.

A planificación indicativa posta en marcha no ano 64 coa política de Polos de Desenvolvemento (en Galicia os de Vigo, A Coruña e Vilagarcía de Arousa), foi incapaz de crear un entramado industrial consistente e, en moitos casos, agravou sensiblemente os desequilibrios existentes. Similares efectos tiveron os Polígonos, Zonas de Preferente Localización, etc. Tampouco se acadaron avances significativos coas Grandes Areas de Expansión Industrial creadas co obxectivo de ordenar mellor a localización industrial para supera-los defectos dos sistemas de Polos, e a paralela

creación das SODIs, que permanecen ata os nosos días, acadou uns resultados moi desiguais segundo as diferentes rexións.

Tampouco se poden valorar positivamente as políticas sectoriais de reconversión e reindustrialización que, nalgúns sectores como o Naval, chegan ós nosos días sen ter resolvido definitivamente os problemas estruturais, ou ben acadando solucións en base ó debilitamento case irrecuperable dalgúns subsectores. As ZUR (en Galicia créase no 85 con cabeceiras en Ferrol e Vigo) tiveron unha vida moi efémera e con resultados moi pouco alentadores.

Tra-la atonía planificadora entre 1973 e 1978, reorientáanse os instrumentos de planificación, como consecuencia da nova organización territorial do Estado e as esixencias da normativa comunitaria.

Tamén se producen cambios significativos na política de fomento que se materializarán na nova normativa de Incentivos Económicos Rexionais, a través da Lei do 85, Regulamento do 87 e Disposicións complementarias do 89, que derrogan as Grandes Areas, os Polos, Polígonos, Zonas de Preferente Localización, etc. No caso de Galicia, supón a creación dunha Zona Industrial en Declive (ZID) en Ferrol e a calificación do resto da Comunidade Autónoma como Zona de Promoción Económica (ZPE). Esta nova política de incentivos nace con vocación de manter estreitas relacións coas restantes políticas de desenvolvemento rexional e sectoriais, propiciando ó mesmo tempo a coordinación interadministracións e institucións.

A incorporación de España á Comunidade Europea e a necesidade constitucional de estruturar mecanismos de solidariedade interrexional, son os aspectos fundamentais que explican o proceso recente da programación rexional. A Lei do FCI (1984) e a normativa da CE para acceder ó FEDER, son as circunstancias definitivas para establecer unha metodoloxía para a elaboración dos Programas de Desenvolvemento Rexional (BOE 13.5.85).

A Administración Central do Estado presentaba perante a Comisión da CE o 15.7.85 un primeiro PDR para o período 1986-88, que nos primeiros días de 1987 é substituído polo PDR 1986-90 (primeiro PDR que como os restantes europeos, acadou un período de programación de 5 anos). Posteriormente, como consecuencia da reforma dos Fondos Estructurais, elabórase e trasládase á Comisión o PDR 1989-93 correspondente ás rexións españolas do obxectivo nº 1, coas previsións de actuacións de investimento e promoción económica para o devandito período. Complementariamente, tamén se deseñan o Plan de Reconversión Rexional e Social (Zonas do obxectivo nº 2), e o Plan para acceder ás axudas vinculadas ós obxectivos nº 3 e 4 (combate-lo paro de longa duración e facilita-la inserción profesional dos xóves).

4. Rasgos significativos dos enfoques da planificación e promoción económica na actualidade.

A xeito de conclusión sobor da evolución e características dos instrumentos de

planificación e promoción económica recollidos nos apartados anteriores, podemos resumi-los rasgos que nos parecen máis relevantes e que marcan as actuais tendencias da planificación rexional:

- Política rexional descentralizada, como consecuencia das reformas políticas e administrativas do noso país e da integración do mesmo na CE. Ó mesmo tempo, prodúcese a internacionalización da política rexional no espacio configurado pola CE.

- Intensificación das formulacións estratéxicas, planificación- programación-prepostación con explicitación das coordenadas espaciais e temporais.

- Formulacións integradas de novos instrumentos, orientados á mellora da produtividade e competitividade do sistema productivo, complementando as accións de ordenación e equilibrio territorial:

- * Promoción do uso do potencial endóxico, impulsando as capacidades de desenvolvemento propias de cada rexión.

- * Anovación da base tecnolóxica e organizativa do sistema productivo e cualificación da man de obra.

- * Apoio ás pemes existentes que propicien o tecido empresarial e fomento de novas pemes en sectores con futuro.

- * Intervención selectiva das Administracións Públicas fronte a políticas baseadas fundamentalmente en subvencións a fondo perdido.

- * Canalización das accións de fomento a través de axentes intermedios de xestión sometidos ó control público (Axencias de Desenvolvemento).

- Formulacións participativas-sinéxicas de tódolos axentes involucrados no desenvolvemento utilizando modelos de planificación e control integrais e instrumentos de coordinación. Isto implica a necesidade de asumir compromisos a longo prazo por tódalas Administracións Públicas e a vinculación dos axentes económicos e sociais a través de órganos coma o Consello Económico-Social.

5. A Planificación e Promoción Económica en Galicia.

5.1. O proceso ata o PDR de Galicia 1989-1993.

A primeira referencia de planificación no marco do Estatuto de Autonomía é o *Documento de traballo do Plan Económico de Galicia 1984-87*, presentado en Comisión Parlamentaria en Setembro do 84. Coma o seu nome indica, constituíu un instrumento de análise e propostas, co obxecto da súa ampla distribución para sensibilizar á sociedade galega en xeral, e para obter as opinións e suxerencias da Comisión Europea, Administración Central, Administracións Locais, institucións e organizacións empresariais, sindicais e profesionais.

O Documento supuxo tamén un primeiro exercicio de aproximación ó que serían os Programas de Desenvolvemento Rexional de Galicia. Entre os aspectos metodolóxicos mais relevantes podemos citar:

- Formulación estratéxica vinculada á presupostación por programas.
- Visión integrada de organización territorial, infraestruturas e equipamentos e desenvolvemento do sistema productivo.
- Coordinación interna da Administración Autónoma en materia de planificación económica, ó través da Comisión de Política Económica Inter-Consellerías.
- Sistema participativo en base a reunións de traballo cos representantes da Administración Local, Cámaras de Comercio, Confederacións de Empresarios e Sindicatos.

O PDR de Galicia 1986-88 foi presentado perante a Administración Central do Estado en Xullo do 85, ó mesmo tempo co primeiro conxunto de proxectos para solicita-la cofinanciación do FEDER. As súas formulacións supuxeron a síntese do Documento de Traballo do Plan Económico no marco da metodoloxía para a elaboración dos PDRs.

O Programa de Desenvolvemento Rexional de Galicia 1986-90 constitúe unha importante revisión e actualización metodolóxica para culmina-lo proceso iniciado en 1984 e, ó mesmo tempo, permitíu cumpli-lo requisito da súa integración no primeiro PDR de España tra-la adhesión á CE.

Quizais un aspecto novedoso dende o punto de vista metodolóxico, foi a constitución dun Grupo de Traballo de Planificación, formado por representantes das Comunidades Autónomas e coordinado po-lo Ministerio de Economía e Facenda, co obxecto de fixa-los criterios sobre o alcance, estrutura e contido dos PDRs. Así acadouse que os modelos de programas de actuación e de orixe e destino dos recursos finaceiros a considerar en cada ún dos períodos de planificación, fosen consensuados entre tódalas Comunidades Autónomas e a Administración Central do Estado.

O Programa de Galicia formulouse seguindo un modelo de desenvolvemento autocentrado, integrado e equilibrado dende a consideración de Galicia como zona asistida FEDER, zona prioritaria FSE e zona desfavorecida FEOGA-O. Autocentrado, en canto ó aproveitamento óptimo dos recursos endóxenos. Integrado, no senso sectorial e espacial. Equilibrado, en canto á priorización das actuacións investidoras e de fomento entre bisbarras e sectores económicos.

O primeiro capítulo do PDR 86-90, "Análise económica e social", responde a un diagnóstico que conclúe destacando os principais desequilibrios e potencialidades. O capítulo de "Obxectivos de desenvolvemento", detállanse os obxectivos xerais dos correspondentes ós sectores productivos e analiza os criterios de priorización espaciais, temporais e operativos. No apartado de "Accións de desenvolvemento", detállanse as mesmas de acordo cos grupos de obxectivos, e disgréganse en subaccións, co obxecto de aproximarse ó que serían proxectos concretos a nivel dos presupostos

de cada exercicio. Ó mesmo tempo, reagrupáanse as accións en programas de actuación para establece-la distribución dos “Recursos financeiros” previstos e que son obxecto do capítulo cuarto.

O contido complétase cun último capítulo adicado ás bases de “Execución, Coordenación e Seguimento” do PDR. Neste senso, inclúense uns anexos de gran valor metodolóxico para a implementación e axuste do plan, por canto se establece a codificación e relacións entre obxetivos, accións, programas de actuación e programas presupostarios, co obxecto de instrumenta-los presupostos anuais da Xunta, de acordo co contido do PDR 1986-90.

Como consecuencia da Acta Unica Europea e a reforma dos Fondos Estructurais de 1988, a Xunta de Galicia elaborou o PDR DE GALICIA 1989-93 adaptado ás novas orientacións. Metodolóxicamente, o documento supón un novo avance dos traballos precedentes, coa inclusión de aspectos cuantitativos de proxectos relevantes e unha formalización que integra os modelos programáticos do Documento de Traballo 84-87 cos utilizados nos anexos do PDR 1986-90 e na estrutura das Memorias de Obxetivos e Programas dos Presupostos anuais dende 1985. Tamén se avanza na utilización de indicadores para seguimento e análise do impacto das accións previstas para o período de programación.

Os instrumentos de planificación económica global desenvolvidos en Galicia dende 1984, completáronse coa elaboración de Programas Sectoriais plurianuais como o Estudio de Recoñecemento Territorial de Galicia, Plan de Estradas, Plan Director de Transportes, Plan Especial de Portos, Plan de Solo e Vivenda, Plan de Xestión e Tratamento de Residuos, Mapa Sanitario, Plan de Mantemento e Desenvolvemento da Capacidade Industrial de Galicia, Liñas Básicas de Política Agraria Galega, Plan de Calidade dos Viños Galegos, Plan do Leite, Programa Plurianual do Sector Pesqueiro... e un longo etcétera de programación sectorial que chega ata os nosos días.

O mecanismo de enlace planificación-programación-presupostación é a Memoria de Obxetivos e Programas que se inclúe en cada un dos Presupostos Xerais da Comunidade Autónoma Galega dende 1985: Relaciona para cada programa presupostario os obxetivos e accións do PDR cos obxetivos e accións específicos de cada ano; encadra os proxectos derivados das accións na clasificación económica presupostaria; cuantifica as previsións económicas a nivel territorial, e engade os indicadores de seguimento e a referencia ós axentes xestores. É pois un mecanismo de enlace na cadea de previsión económica e, ó mesmo tempo, un instrumento de integración da tripla óptica presupostaria, funcional, económica e orgánica.

O último elo do proceso formado dende a planificación global ata a execución das accións previstas en cada exercicio presupostario, constitúeno os Decretos, Ordes, Resolucións, etc. que o Goberno, Consellerías e demais órganos de xestión e control desenvolven. No caso de accións de fomento, ademais da difusión da normativa ó traves do Diario Oficial de Galicia e as publicacións das Consellerías sectoriais, é interesante o esforzo de integración e sistematización plasmado dende

1987 nun catálogo constantemente actualizable de Liñas de Axuda da Comunidade Autónoma de Galicia realizado pola Comisión de Política Económica da Xunta.

En canto ás sinerxias das accións investidoras e de fomento das Administracións concorrentes en Galicia, ademais das formulacións integradoras recollidas nos sucesivos plans económicos a medio prazo, debe valorarse tamén o contido da documentación que baixo o título “Comentario Analítico dos documentos presupostarios das Deputacións Provinciais”, inclúese cos Presupostos da Comunidade Autónoma, tentando avanzar na difícil coordinación económica inter-Administracións. Co mesmo obxectivo, tamén se inicia en 1984 e chega ata os nosos días un importante traballo de análise das actuacións das Administracións Locais Galegas que se traduce na publicación anual *Análise Económica - Financeira das Corporacións Locais Galegas* e que supón a expresión dunha valiosa información sistematizada e comentada, con especial atención á necesaria visión integradora das actuacións de contido económico destas Administracións, tan importantes para o desenvolvemento de Galicia.

5.2. Orientacións e Instrumentos de Planificación e Promoción no momento actual. Formulación e proceso metodolóxico para o Plan Económico e Social 92-95 (PES 92-95).

Nos apartados anteriores intentouse describir e reflexionar sobre o marco de referencia e a evolución dos instrumentos básicos de planificación e promoción económica ata os nosos días. ¿Cal son os aspectos máis relevantes da situación no momento actual?. Na nosa opinión podemos resumilos en tres eixos:

- Na formulación e proceso de elaboración do Plan Económico e Social 1992-95 (PES 92-95).

- No Proxecto de Lei de creación do Instituto Galego de Promoción Económica (IGAPE).

- A anunciada creación do Consello Económico e Social de Galicia (CES).

No que segue referímonos ó PES 92-95. Con relación ó IGAPE, remitimos ó lector ó contido e conclusións do Seminario Internacional sobre “Institucións de Promoción Económica Rexional. A experiencia europea” organizado o pasado mes de Xullo pola Consellería de Economía e Facenda, e que permite avaliala necesidade e oportunidade da creación do IGAPE e analiza-la idoneidade do modelo formulado como instrumento absolutamente novedoso da promoción económica en Galicia.

A necesidade do PES 92-95 xorde perante o reto da competitividade que supón a formación do Mercado Único Europeo. Galicia terá que establecer un novo posicionamento estratéxico que derive nas accións precisas para desenvolver e afortala-la súa posición. Trátase, en definitiva, de seleccionar e consensuar entre tódolos axentes económicos e sociais as accións públicas e privadas que permitan impulsar de-

finitivamente a modernización da economía galega.

En consecuencia, a Xunta de Galicia estimou necesario reformular os instrumentos de planificación económica rexional, elaborando un novo Plan Económico e Social de carácter estratéxico e cunha moderna concepción metodolóxica. Para elo está seguindo un proceso que comprende as seguintes fases:

- Elaboración dun Estudo de oportunidade para a realización do Plan Económico e Social de Galicia.
- Proceso de Análise das Directrices Estratéxicas para o Desenvolvemento de Galicia.
- Formalización e implementación do Plan Económico e Social 92-95.

Na actualidade completáronse as dúas primeiras etapas e estase na fase de finalización do PES 92-95 mediante reunións de traballo da Comisión de Política Económica Inter-Consellerías e consultas a institucións e axentes económicos e sociais e a outros niveis da Administración Pública. En todo caso, a finalización estará condicionada polo Modelo de Financiación das Comunidades Autónomas que se está a debater a nivel do Estado, polo que cabe esperar que o PES 92-95 sexa presentado nas primeiras semanas do vindeiro ano.

A) Estudio da oportunidade para a realización do Plan Económico e Social de Galicia.

Con este traballo pretendéuse cubrir os seguintes obxectivos:

- Xustificar a necesidade de avanzar nas formulacións estratéxicas da planificación de carácter global e intersectorial.
- Realizar un diagnóstico da situación actual, establecendo os puntos fortes e febles da economía galega.
- Analisar o entorno para identificar as oportunidades e ameazas presentes e futuras a medio prazo.
- Como consecuencia do anterior, establecer o posicionamento de Galicia no marco do Mercado Único Europeo e determinar a oportunidade dun novo paso na planificación rexional a través do Plan Económico e Social 92-95.

O proceso metodolóxico seguido comprendeu as seguintes etapas:

- Inventariado, selección e estudo dos documentos de planificación económica de Galicia, así como estudos internos e externos á Xunta e publicacións científicas e profesionais relacionadas co tema.
- Análise dos aspectos básicos que caracterizan o sistema económico e social de Galicia, e das tendencias do entorno nacional e internacional que poden afectar significativamente á nosa Comunidade Autónoma:

* Análise de documentación.

* Traballos de campo e realización de entrevistas a personalidades que configuran unha mostra significativa de especialistas, axentes económicos e sociais e xestores das Administracións Públicas.

— Elaboración das conclusións provisionais e análises das mesmas no seo da Comisión de Política Económica.

O resultado final é un documento ben sistematizado e consistente coa eficacia da metodoloxía empregada que se resume nos análises DAFO (Debilidade-Ameazas-Fortalezas-Oportunidades) que, partindo do establecemento das condicións que se estiman como imprescindibles para acadalo dinamismo dunha rexión e acadalo seu desenvolvemento e modernización, establécense para: Demografía — Emprego e Formación — Sector Agrario — Sector Pesqueiro — Sector Industrial — Sector Terciario — Servicios Financeiros — Infraestructuras de Transportes e Comunicacións — Soporte Físico ás Actividades Socioeconómicas — Calidade de Vida e Habitabilidade — Administracións Públicas.

Como conclusión faise unha primeira aproximación á formulación estratéxica para Galicia (Modernización da base económica galega — Formación dos recursos humanos — Articulación e innovación do tecido empresarial — Mellora da accesibilidade interior e exterior — Difusión dos equipamentos e servicos sociais — Reforma da Administración Pública), e ós modelos organizativos para levar a cabo o proceso de planificación concretado no PES 92-95.

B) Proceso de análise das directrices estratéxicas para o desenvolvemento de Galicia.

A partir do estudio de oportunidade e as súas conclusións, iniciouse a segunda fase para a elaboración do Plan Económico e Social de Galicia, incorporando como aspecto metodolóxico máis novedoso a participación, a través de Grupos de Traballo, de cualificados axentes económicos e sociais externos á Administración e seleccionados polo seu protagonismo e/ou experiencias en relación co desenvolvemento da Comunidade Autónoma. Con este proceso de análise pretendeuse acadalos seguintes obxectivos:

— Ampliar de xeito sistematizado a participación de axentes económicos e sociais no proceso da planificación rexional.

— Establecer un conxunto de directrices básicas suficientemente contrastadas que, xuntamente coas experiencias de planificación, programación e presupostación dende 1984, servan de fundamento estratéxico do próximo Plan Económico e Social.

— Como resultado do anterior, formalización do Documento Intermedio de Planificación “Análise das Directrices Estratéxicas para o Desenvolvemento de Galicia”.

A metodoloxía empregada plasmouse no proceso que comprendeu as fases seguintes:

— Establecemento do Equipo Técnico de dirección de todo o proceso e do Comité de Seguimento vinculado á Comisión de Política Económica da Xunta.

— A partir dunha ampla análise documental, selección dos Eixos Temáticos Estratégicos prioritarios para a análise e debate dos Grupos de Traballo:

* *Mellora dos recursos humanos:*

Formación ocupacional para o desenvolvemento.

Formación superior para a modernización.

* *Creación de empresas, I+D:*

O espírito emprendedor como factor de cambio.

Innovación para o desenvolvemento.

Cambios tecnolóxicos nas organizacións productivas.

* *Mellora da accesibilidade e mobilidade para as empresas:*

Dinamización do mercado galego.

Integración no Mercado Unico Europeo.

* *Mellora do habitat para producir e vivir:*

Mellora das infraestructuras e equipamentos.

Mellora do habitat para a calidade de vida.

* *Modernización da economía galega.*

— Organización das reunións dos Grupos de Traballo. Planificáronse dez reunións para tratar os cinco eixos temáticos. Para cada reunión seleccionouse un grupo de 8/10 persoas, preferentemente do mundo empresarial e académico, significativas polos seus coñecementos e experiencia en cada tema. O total de participantes superou as 80 persoas.

— Elaboración de un documento metodolóxico xeral e outros cinco específicos para as reunións que, previamente á celebración de cada unha delas, distribuíuse entre os participantes co obxecto de establece-las referencias para a análise de cada tema.

— Celebración das reunións dos Grupos de Traballo, conducidas tecnicamente por expertos en planificación estratéxica, coñecedores da problemática galega e allos á Administración Autonómica. A fase final de cada reunión comprendeu a elaboración das conclusións da análise e debate, co obxecto da súa consideración no Documento Intermedio de Planificación.

— Elaborada a versión preliminar do Documento Intermedio, presentouse e analizouse en dúas novas reunións. Parelamente procedéuse á realización dun sondeo de opinión sobre as conclusións preliminares obtidas, realizado entre a totalidade

dos integrantes dos distintos Grupos de Traballo, co obxecto de validar e axustalo contido do devandito documento.

— Elaboración da versión definitiva do Documento Intermedio de Planificación.

O resultado deste proceso foi moi positivo, tanto pola participación e aportacións dos Grupos de Traballo, coma polo feito de ter obtido un acordo amplo e rigoroso sobor do contido dos eixos estratéxicos e as conclusións a considerar nos obxectivos, accións e prioridades do Plan Económico e Social de Galicia 1992-95. Neste senso cabe cita-las tres conclusións de carácter xeral:

— “A situación socioeconómica de Galicia, e en especial, a súa situación estratéxica de cara ó escenario do futuro Mercado Único Europeo, demanda un cambio no modelo de desenvolvemento tradicional. Galicia necesita pasar dunha economía subvencionada, de acentuado carácter asistencial, a unha economía competitiva, baseada na mellora permanente da produtividade e competitividade do sistema productivo empresarial galego”.

— “O proceso de cambio poderíase estruturar sobor da base dunha combinación sinérxica das denominadas palancas de desenvolvemento, analizadas durante as reunións dos Grupos de Traballo:

* Mellora dos recursos humanos: A formación coma investimento estratéxico para un desenvolvemento baseado na actividade empresarial.

* Innovación, cambio tecnolóxico e desenvolvemento empresarial: Os esforzos públicos e privados deberían centrarse na racionalización e modernización tecnolóxica da estrutura productiva galega, en termos de produtos, procesos, organización e xestión.

* Mellora da mobilidade e accesibilidade para as empresas: A dotación infraestructural en materia de transporte e comunicacións, se ben non é por sí mesma un factor xerador de medrío, é o instrumento fundamental para facilita-la mobilidade dos recursos empresariais (para a produtividade) e a accesibilidade ós mercados (para a competitividade).

* Mellora do hábitat para producir e vivir: A infraestrutura e os equipamentos urbanos deben ser considerados coma parte do habitat, á vez que a cultura, a formación e o lecer coma elementos productivos. A protección e mellora do medio ambiente constitúen un atractivo diferencial de importancia relevante para atraer/fixa-la localización de actividades empresariais con futuro”.

— “O proceso de desenvolvemento rexional cara un modelo de economía competitiva, demanda o impulso enérxico e sostido do Sector Público, en particular a escala rexional e local. Fundamentalmente, coma patrocinador e garante das directrices estratéxicas de desenvolvemento e coma dinamizador da produtividade e a competitividade do sistema empresarial”.

En materia de infraestructuras e equipamentos para resolve-los problemas de mobilidade e accesibilidade, así como para mellora-las condicións de localización

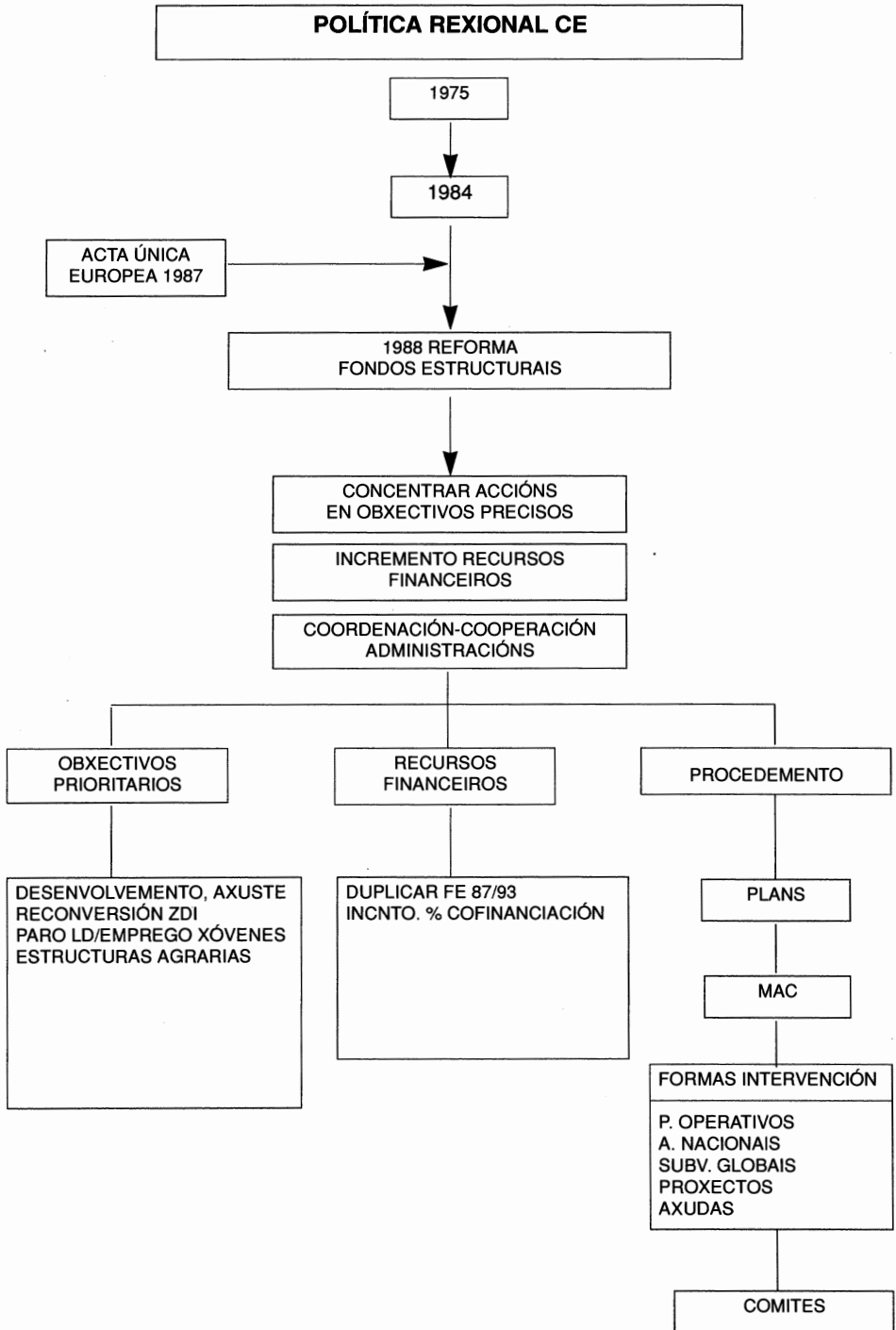
empresarial e o habitat, deséxase que a Administración gaste mais e mellor. En materia de promoción económica, a través fundamentalmente do impulso do cambio tecnolóxico e a promoción de innovacións empresariais, deséxase unha mellora fundamentalmente cualitativa, é dicir, que a Administración gaste mellor”.

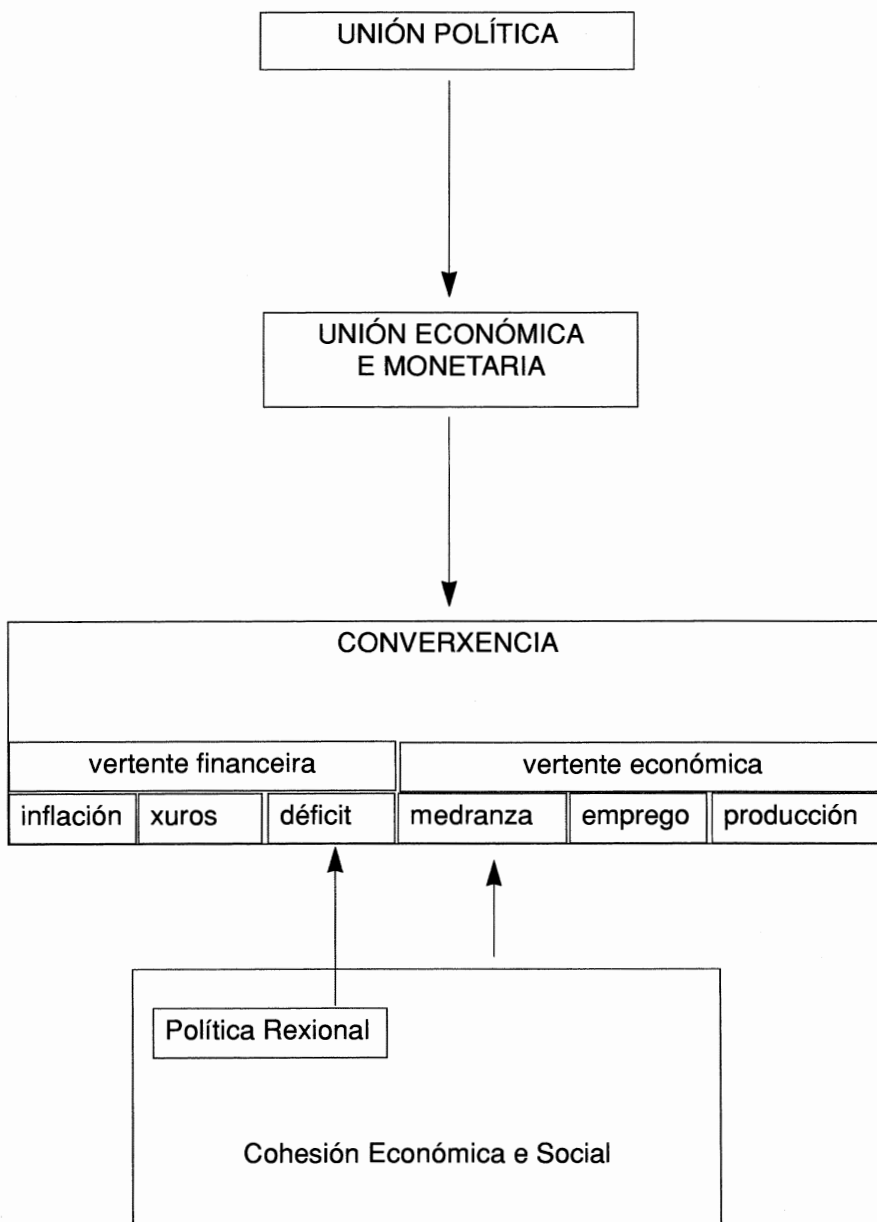
A través desta exposición pretendeuse reflexionar sobor dos aspectos mais relevantes do marco, evolución, situación e orientacións da planificación e promoción económica en Galicia. Todo parece indicar que dende o punto de vista técnico e metodolóxico seguíuse unha traxectoria ascendente que debe culminar coa próxima aparición do Plan Económico e Social 92-95 e a posta en marcha do Instituto Galego de Promoción Económica.

Tamén se avanzou sensiblemente na participación dos axentes económicos e sociais, avance que debe completarse coa constiución do Consello Económico e Social.

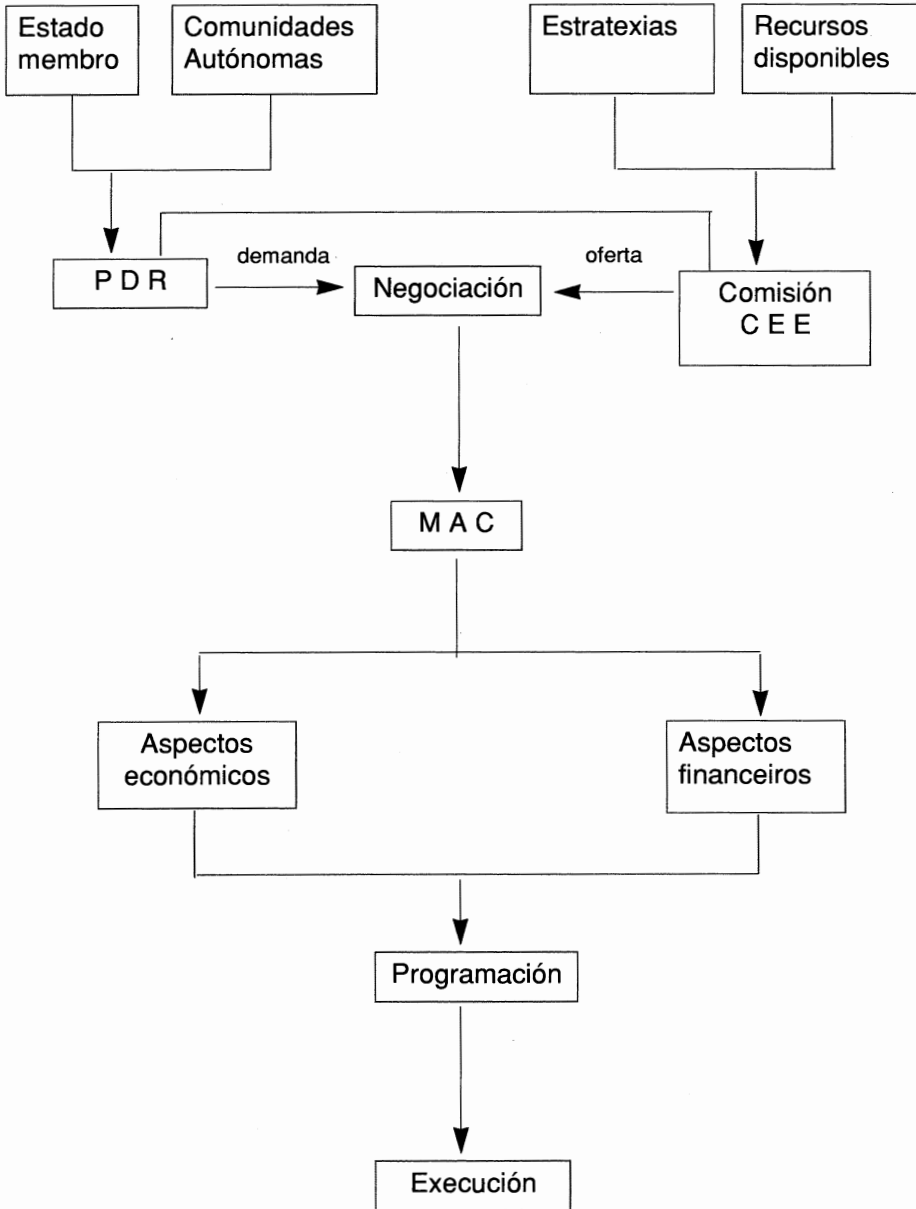
A asignatura todavía pendente para conseguir efectos sinérxicos e eficientes é a coordinación real de tódalas Administracións concorrentes en Galicia a través de órganos de planificación e seguimento dos investimentos públicos e das actuacións de promoción económica.

SUMMARY The Regional Development Plans are the expression of the regional politics of each state member of the Common Market, in coordination with the community's regional politics of the whole European Community- an absolutely necessary condition providing that each may benefit from the contributions of the Structural Funds, for the application of which the plans serve as a basic tool. This articles reflects upon 1) the methodology of the Regional Planning carried out by the European Economic Community, 2) the evolution of the tools of regional politics in Spain, 3) the history of regional planning in Galicia, and lastly, examines the process by which the documents are being elaborated for the 1992-1995 Social-Economic Plan, thereby taking into account both the Galician Institute for Economic Growth and the Council on Social-Economics.

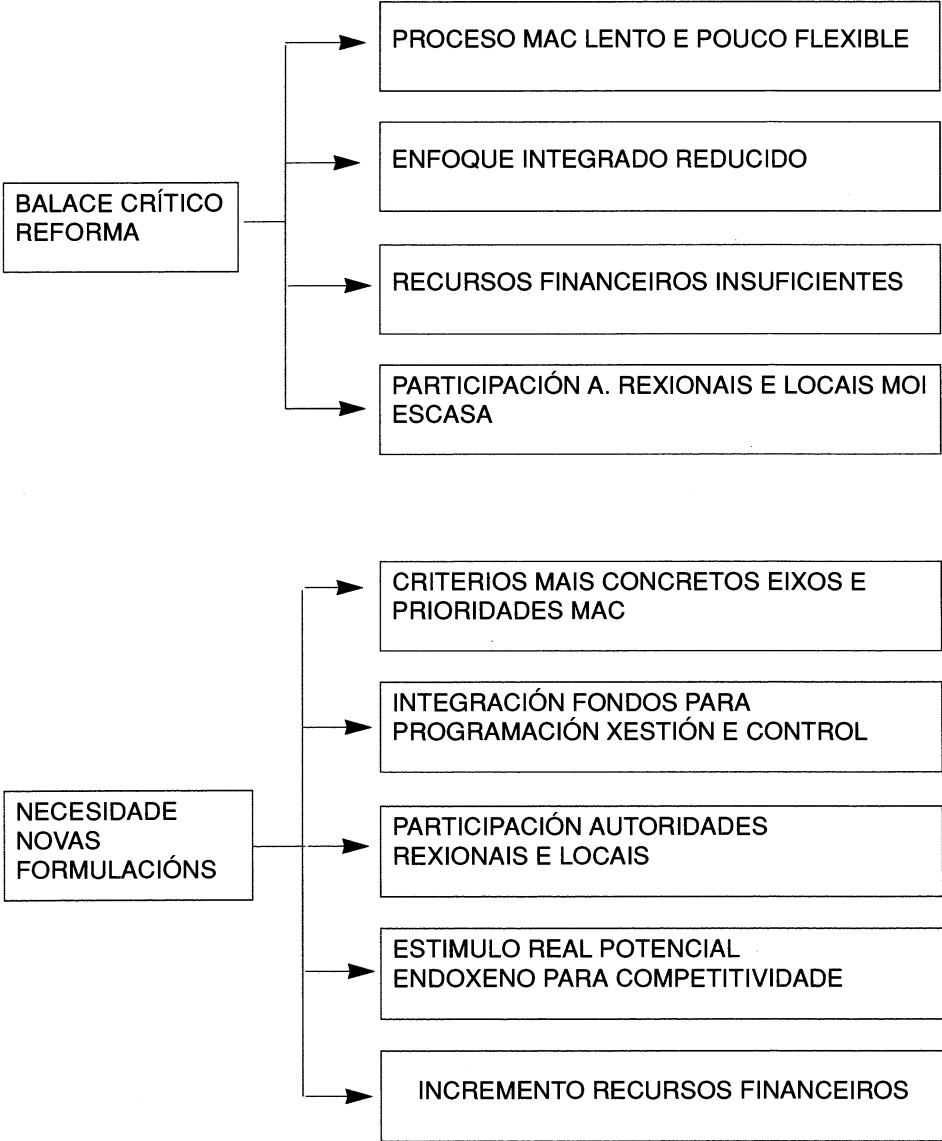

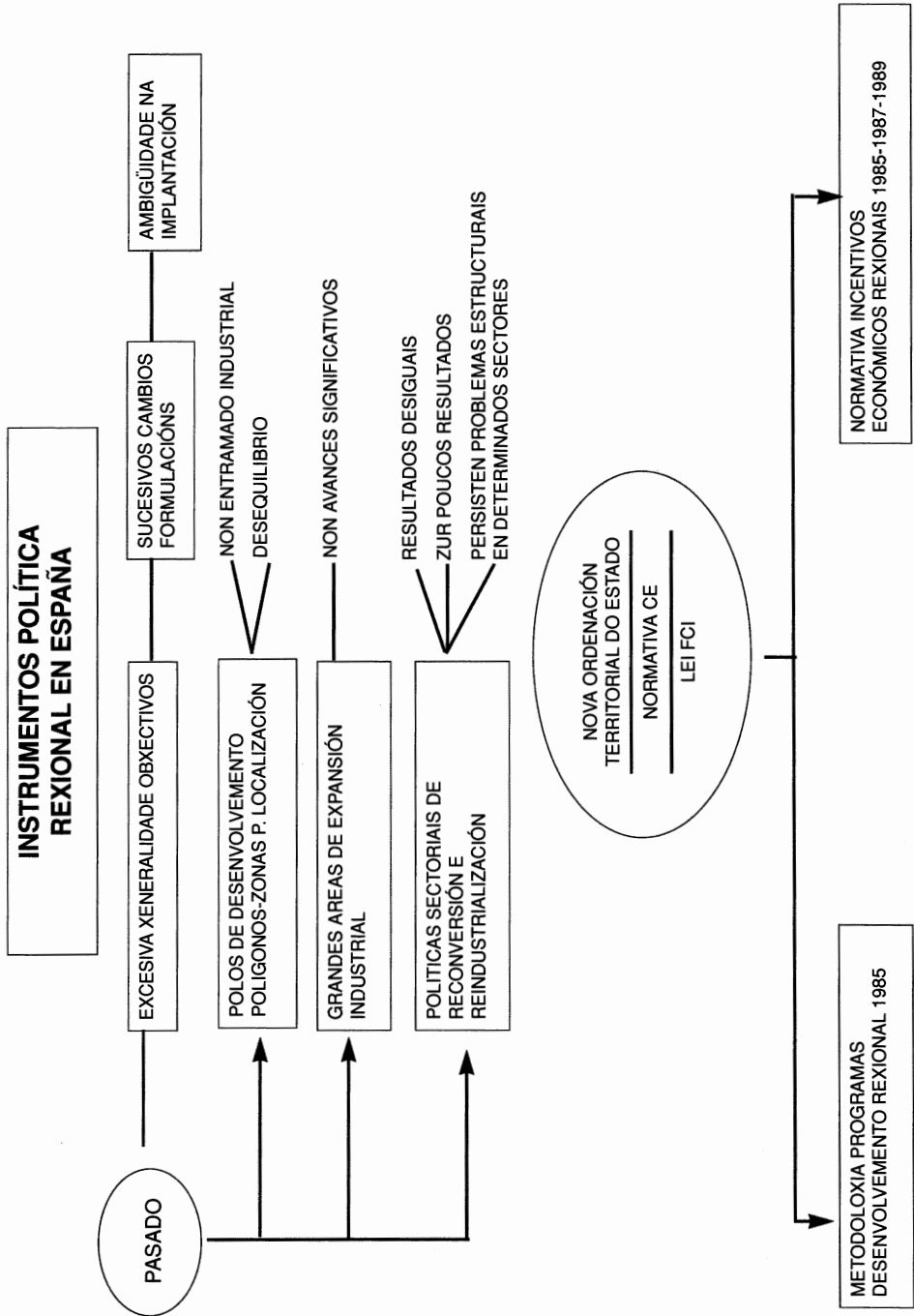

**NECESIDADE REFORMULACIÓNS
POLÍTICA REXIONAL CE**

**ASIGNACIÓN DE FONDOS ESTRUCTURAIS PARA
AS REXIÓNS DE ESPAÑA MENOS DESENVOLVIDAS
(OBXECTIVO Nº 1), SEGUNDO O MAC 1989-1993**

FONDO	M. ECU	M. Pts.	Porcentaxe
FEDER	6.199	805.870	63,4
FSE	2.348	305.240	24,0
FEOGA-O	1.232	160.160	12,6
TOTAL	9.779	1.271.270	100,0

Notas: — Estas cifras non inclúen as asignacións que recibe España con cargo ós recursos dos fondos de libre disposición da Comisión (no caso do FEDER o 15 por 100 da súa dotación).

— O tipo de cambio adoptado é 1 ecu = 130 pts.

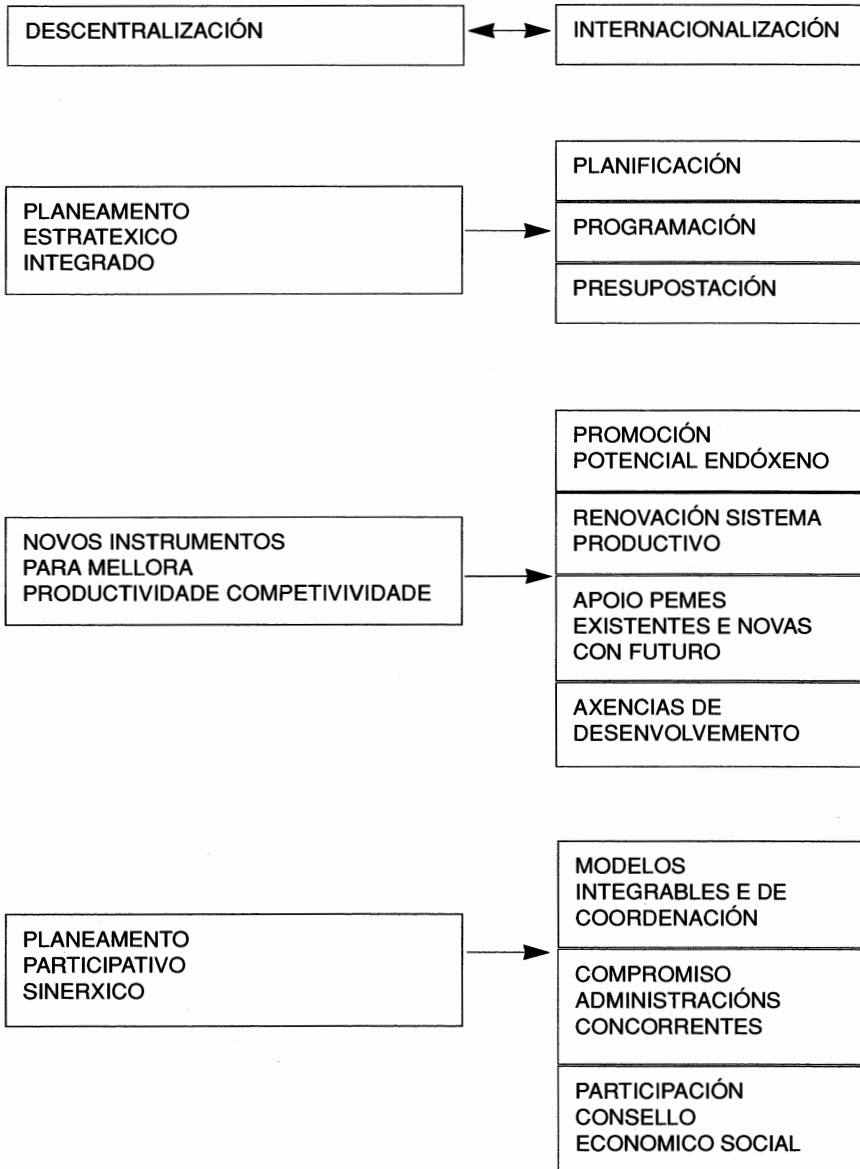
**DISTRIBUCIÓN INSTITUCIONAL DOS RECURSOS
ESPAÑOIS DO FEDER PROGRAMADA PARA O
PERIODO 1989 - 1993**

INSTITUCIÓN	M. Pts.	Porcentaxe
Ministerios	412.630	51,2
Comunidades autónomas	272.350	33,8
Empresas públicas	64.470	8,0
Corporacións locais	56.420	7,0
TOTAL	805.870	100,0

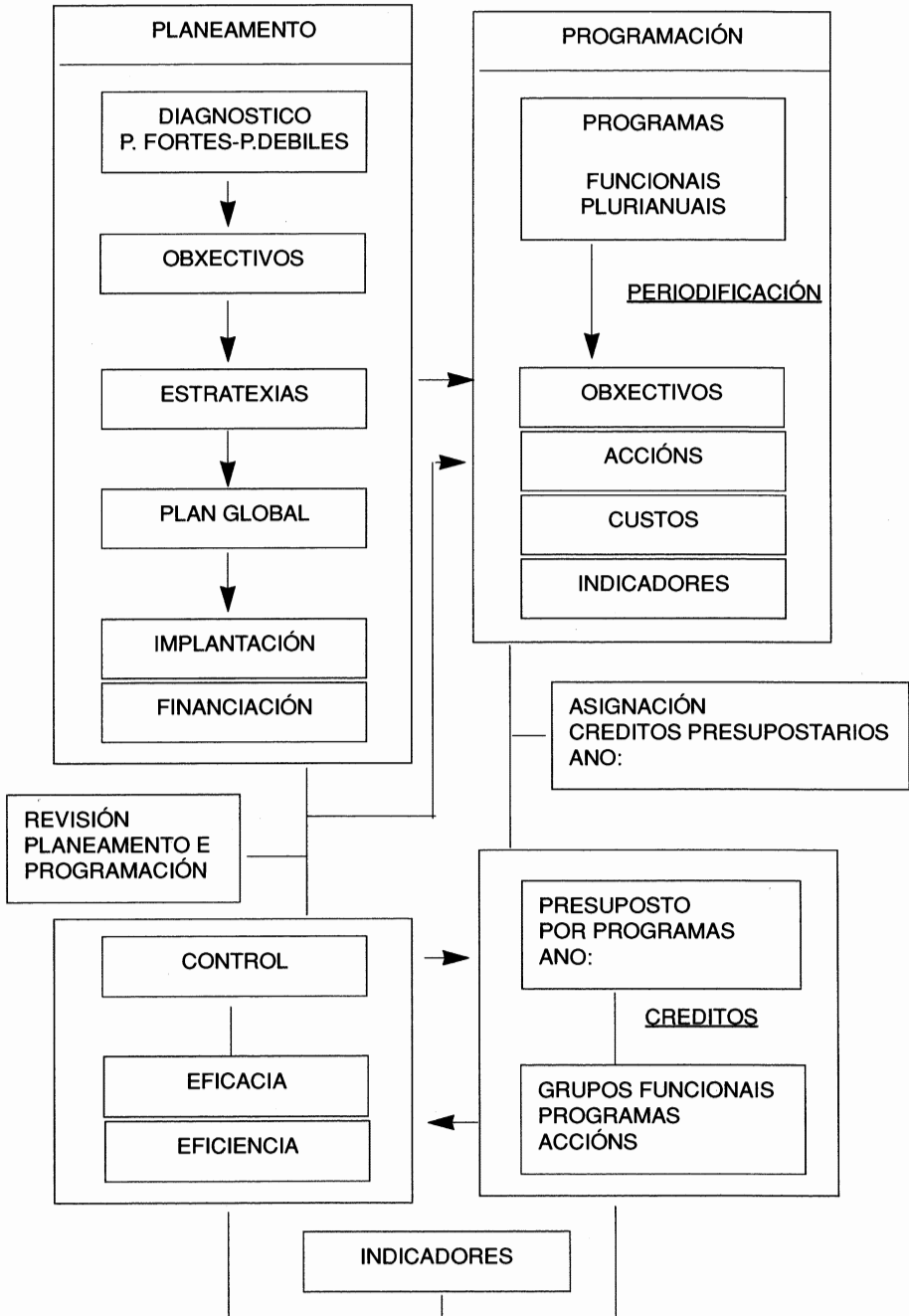
**RECURSOS DO FEDER PARA AS COMUNIDADES AUTÓNOMAS
DE OBXETIVO Nº 1, SEGUNDO O MAC 1989 - 1993**

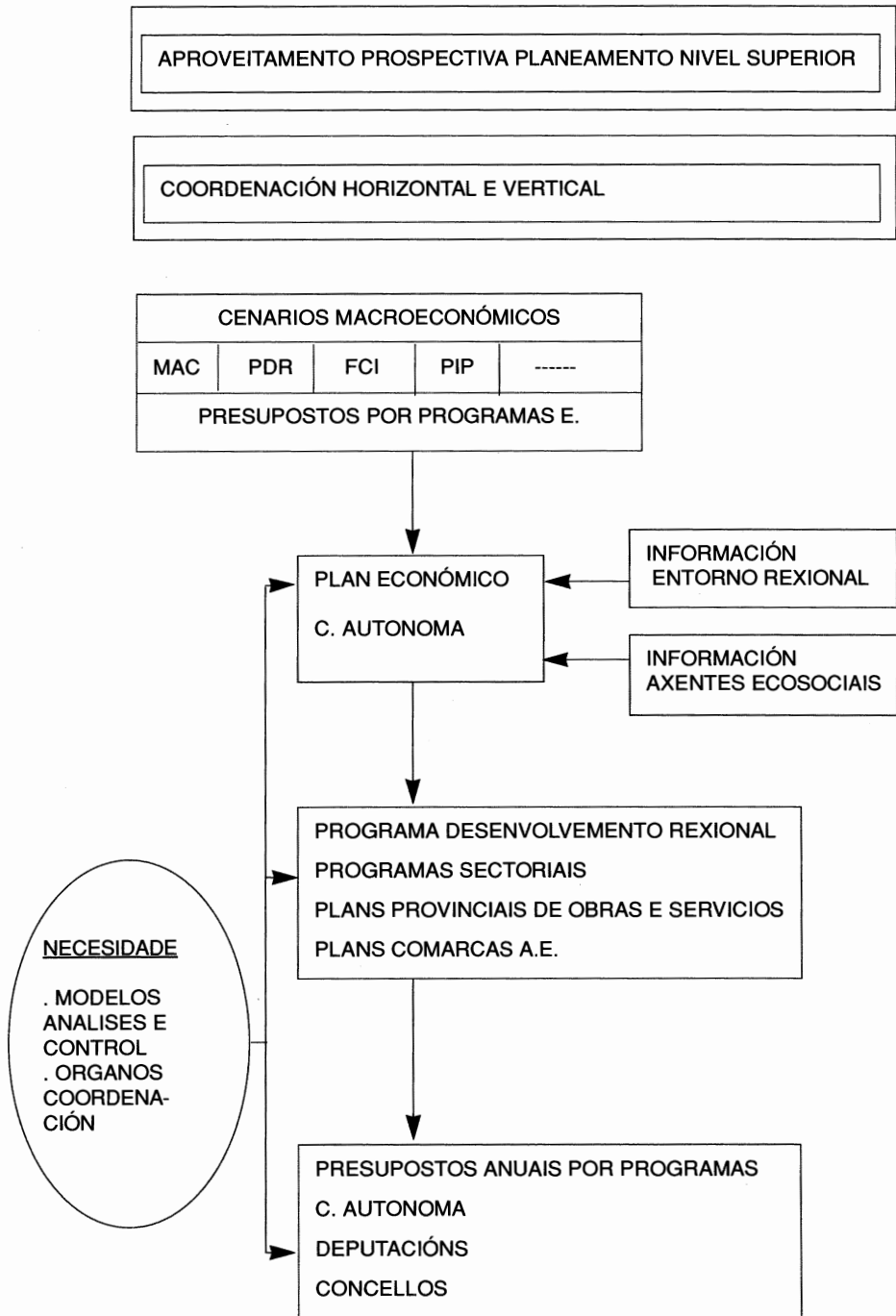
COMUNIDADE AUTONOMA	M.Pts.	Porcentaxe
Andalucía	84.700	31,1
Asturias	11.439	4,2
Canarias	23.694	8,7
Castela e León	30.503	11,2
Castela - A Mancha	23.967	8,8
Comunidade Valenciana	23.150	8,5
Extremadura	21.788	8,0
Galicia	41.125	15,1
Murcia	9.260	3,4
Ceuta	1.362	0,5
Melilla	1.362	0,5
TOTAL	272.350	100,0

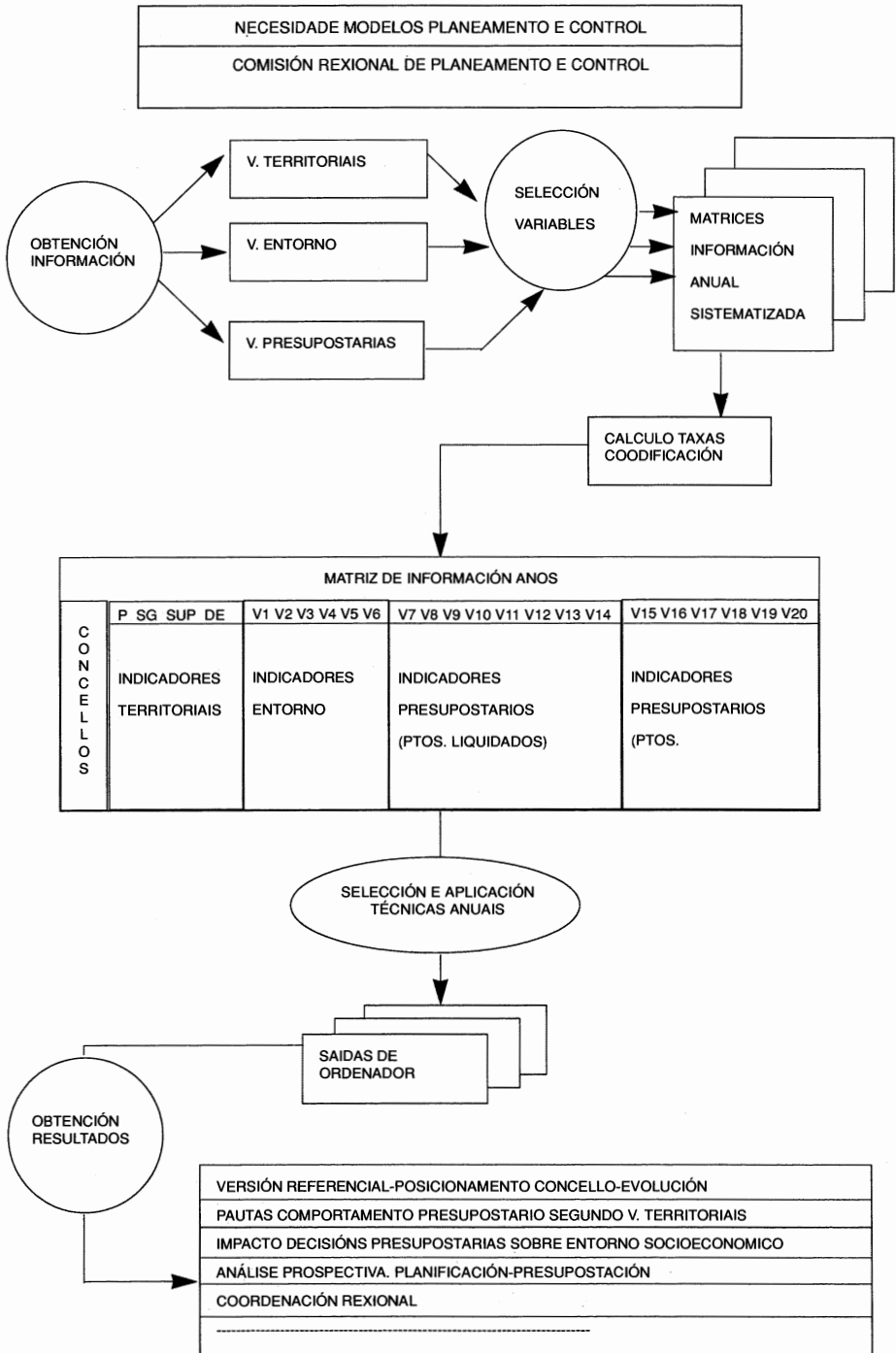
RASGOS SIGNIFICATIVOS DA PLANIFICACIÓN E PROMOCIÓN ECONÓMICA DA ACTUALIDADE

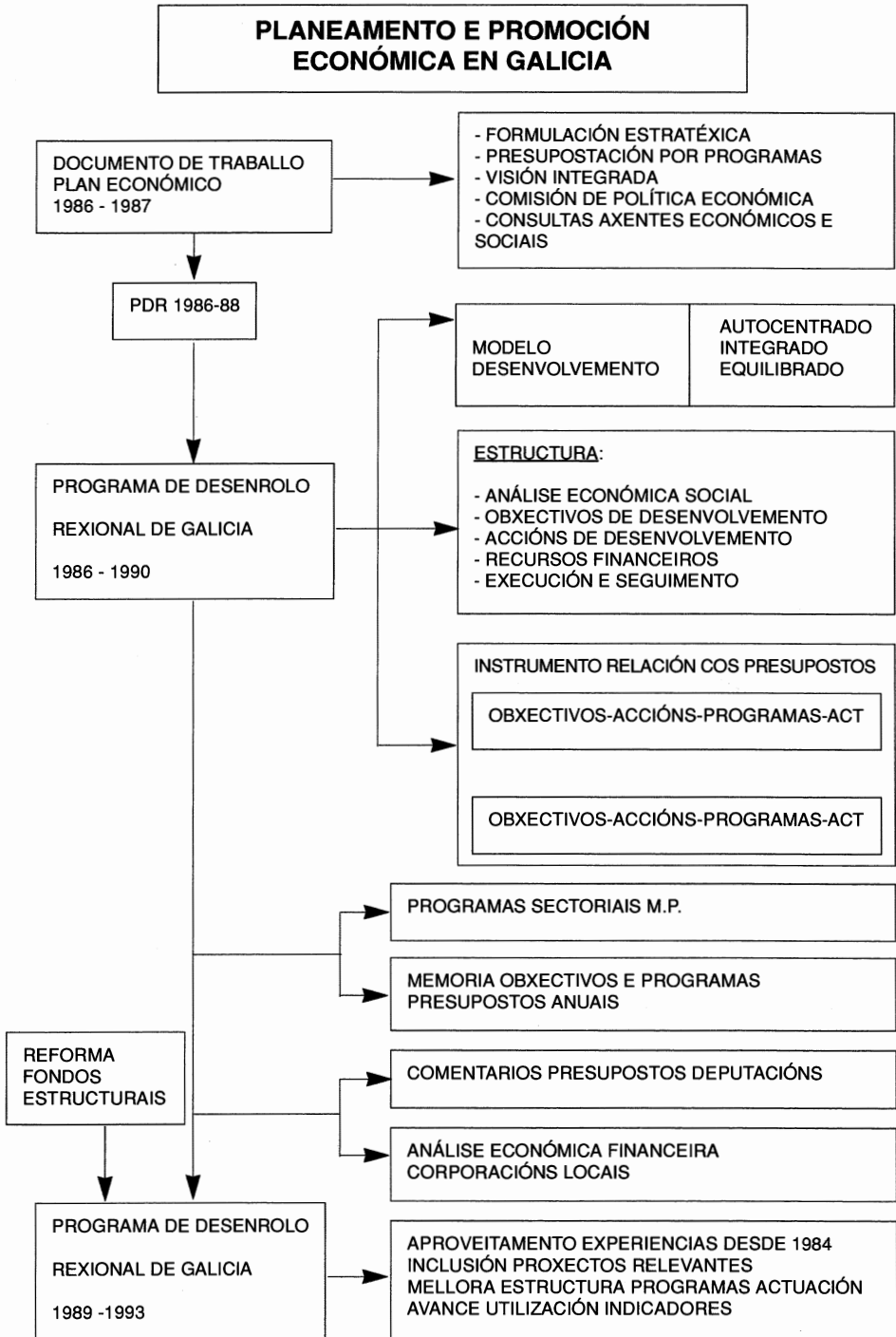
NECESIDADE DE FORMULACIÓNS ESTRATÉXICAS

ACCIÓN: AMPLIACIÓN E MELLORA DA REDE VIARIA	CÓDIGO 1.1.1.
SUBACCIÓNES: <ul style="list-style-type: none"> • Infraestructuras viarias na rede litoral. • Articulación dos eixos interiores N-S e L-O. • Mellora das comunicacións trasfronteirizas con Portugal. 	

D E S C R I C I Ó N	PROXECTOS MÁIS IMPORTANTES	
	<ul style="list-style-type: none"> - Pontevedra - Sanxenxo - Vilagarcía. - Coruxo - Saiáns - Ramallosa - Baiona. - Lalín - Chantada - Monforte. - Ferrol - As Pontes - L.P. Lugo. - Lugo - Baleira - L.P. Asturias. - Viana do Bolo - Cambela - Freixido. - Muros - Cee - Vimianzo - Baio - Agualada. - Acceso RiAnxo - Boiro - Ribeira - Noia. - Muras - Vilalba - Lugo - Nadeia - Sarria - Bóveda - Monforte. - Tui - Ponte Barxas - Ribadavia. - Ourense - Embalse de Lindoso. - Oza - Curtis - CorRedoiras - Melide - Agolada. 	
	ORGANISMOS RESPONSABLES	NORMATIVA E PLANS
	<ul style="list-style-type: none"> - Consellería de Ordenación do Territorio e Obras Públicas. • Dirección Xeral de Obras Públicas. 	<ul style="list-style-type: none"> - Regulamento (CEE) nº 4254/88 do Consello de 19.12.88. (FEDER) - Plan de Estradas da Comunidade Autónoma (en redacción)

F I N A N C I A M E N T O	PLURIANUALIDADES EN 10 ⁶ Pts. de 1989						PREV. DE CRÉDITO POR CAP. PRESUPUESTARIO						
	1989	1990	1991	1992	1993	TOTAL	CAP.	1989	1990	1991	1992	1993	TOTAL
	14084	15569	17206	19011	21000	86870	VI	14084	15569	17206	19011	21000	86870
							VII	--	--	--	--	--	--
							TOTAL	14084	15569	17206	19011	21000	86870

FINALIDADE
<ul style="list-style-type: none"> • Artellamento territorial de Galicia. • Mellora da seguridade do transporte terrestre. • Potenciación das relacións de Galicia co Norte de Portugal e co Principado de Asturias e a Comunidade de Castela-León. • Potenciación do atractivo turístico do litoral galego. • Mellora da accesibilidade as zonas do interior. • Potenciación dos recursos naturais.

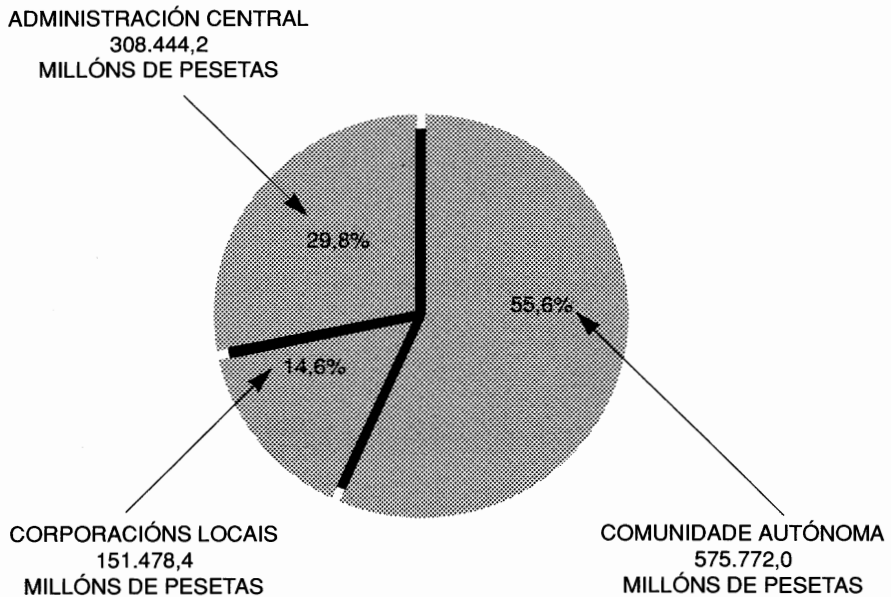
IMPACTO								
<ul style="list-style-type: none"> • Incidencia territorial (investimentos): <table style="width: 100%; text-align: center;"> <tr> <td><u>CO</u></td> <td><u>LU</u></td> <td><u>OU</u></td> <td><u>PO</u></td> </tr> <tr> <td>30513</td> <td>16830</td> <td>16123</td> <td>23404</td> </tr> </table> <ul style="list-style-type: none"> • Efectos sobre o emprego: 1736 empregos/ano durante a execución do programa. 	<u>CO</u>	<u>LU</u>	<u>OU</u>	<u>PO</u>	30513	16830	16123	23404
<u>CO</u>	<u>LU</u>	<u>OU</u>	<u>PO</u>					
30513	16830	16123	23404					

INDICADORES PARA SEGUIMIENTO
<ul style="list-style-type: none"> • Km. de estradas de novo trazado. • Km. de ancheamento e mellora. • Km. de conservación da rede. • Km. de reforzo de firme.

PDR 86 - 90

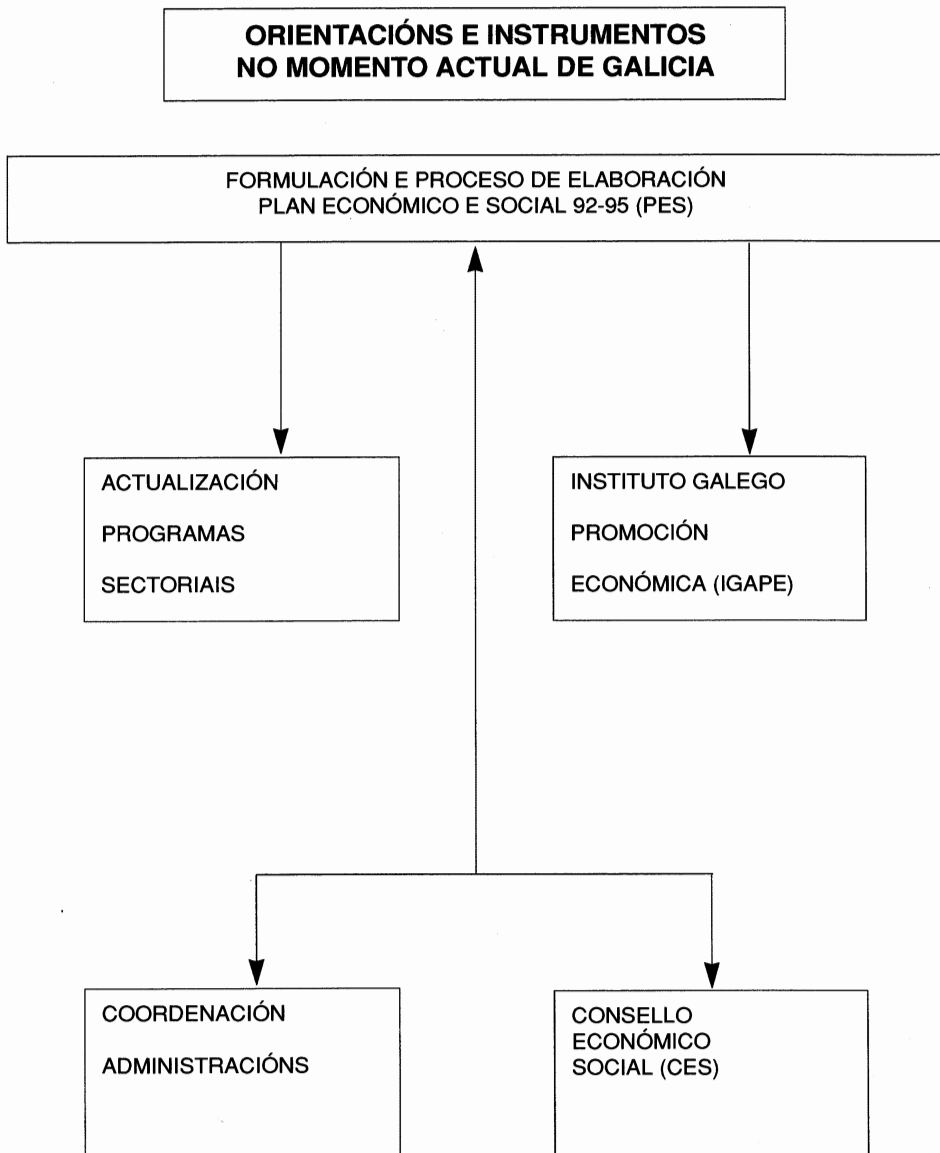
Resume xeral de recursos (10⁶ pts. de 1986)						
ORIXEN	1986	1987	1988	1989	1990	TOTAL
Admón. Autónoma	33040,9	50126,0	46844,3	52856,5	55772,3	238640,0
Admón. Central	15873,3	16307,0	13943,1	14377,9	8793,4	69294,7
Admón. Local	23127,6	26284,0	27998,2	29773,1	31611,8	138794,7
Fondos Estruc. CEE	12162,4	19662,0	20627,1	21541,8	22441,6	96404,9
Outros recursos	38995,0	42870,4	45908,9	48116,2	48521,0	224411,5
TOTAL	123199,2	155249,4	155321,6	166665,5	167110,1	767545,8

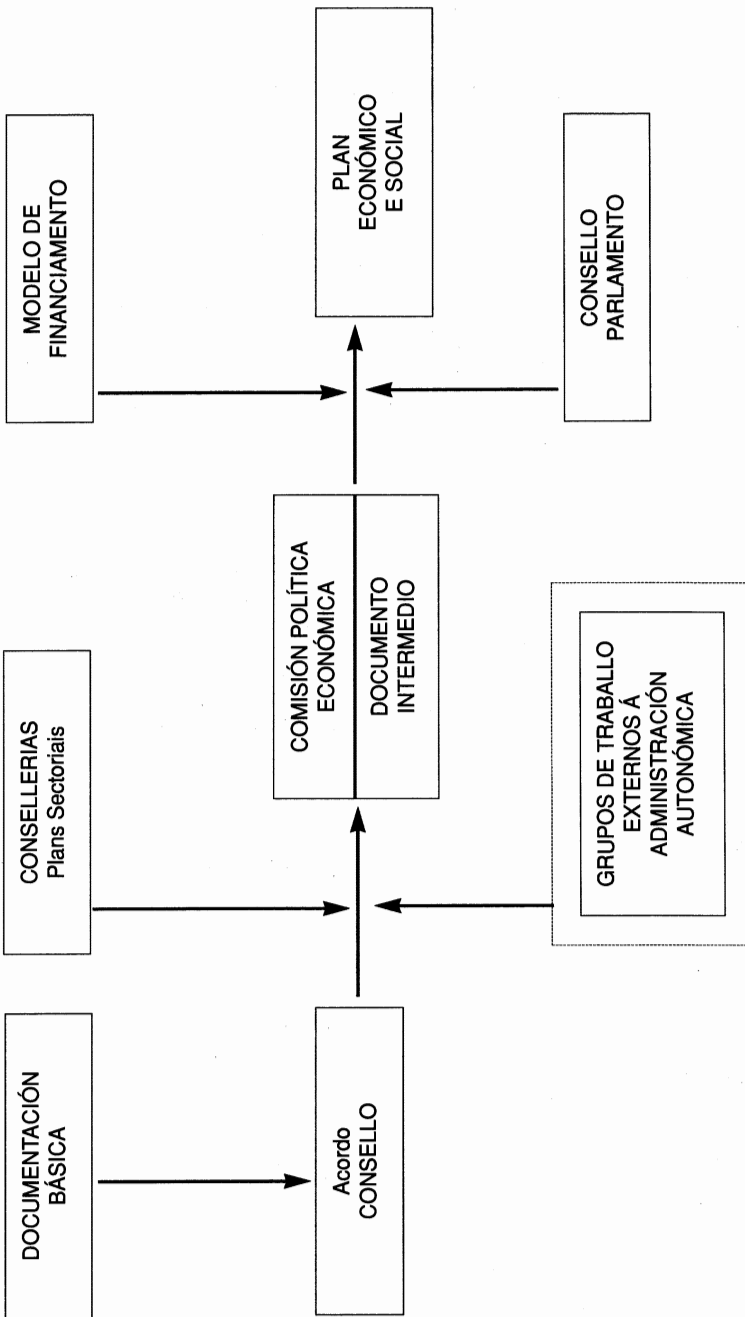
PDR 1989 - 1993

RECURSOS PARA INVESTIMENTOS:

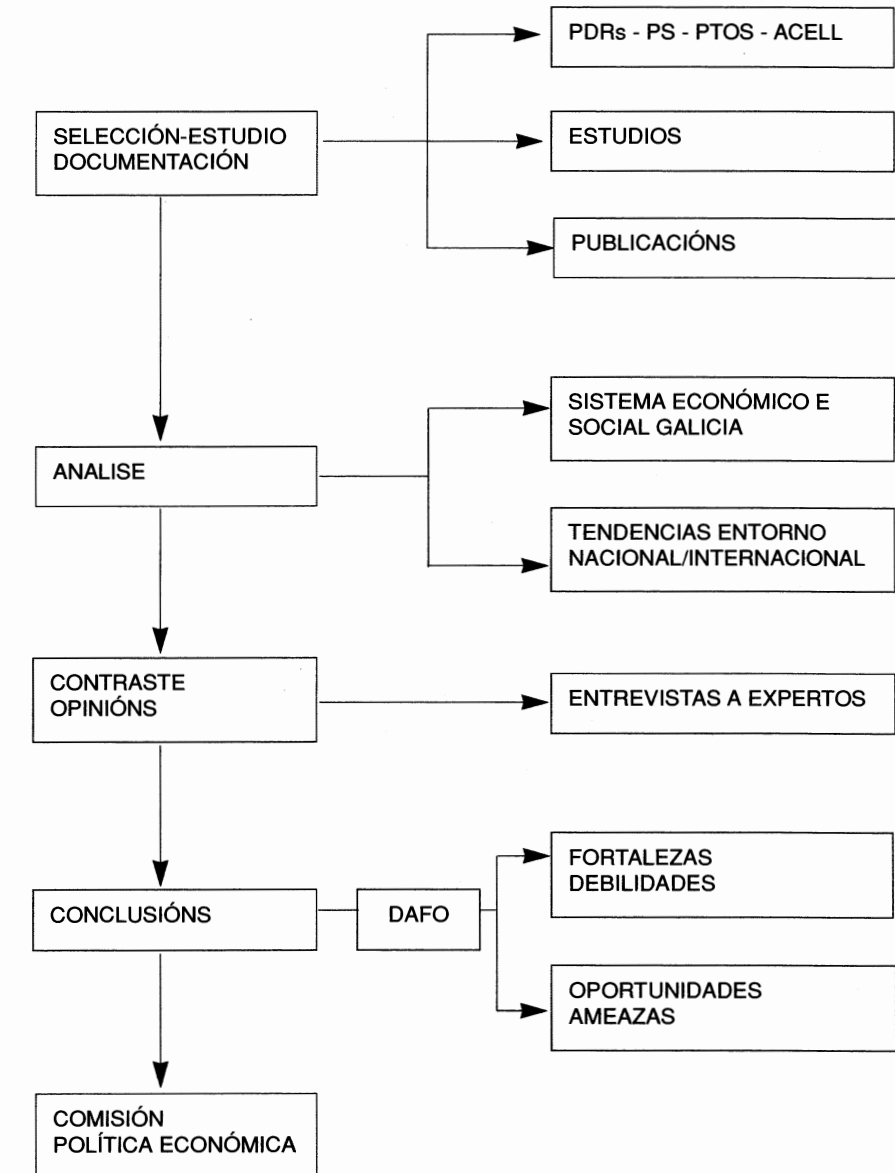
1.035.694,6 MILLÓNS DE PESETAS DE 1989.

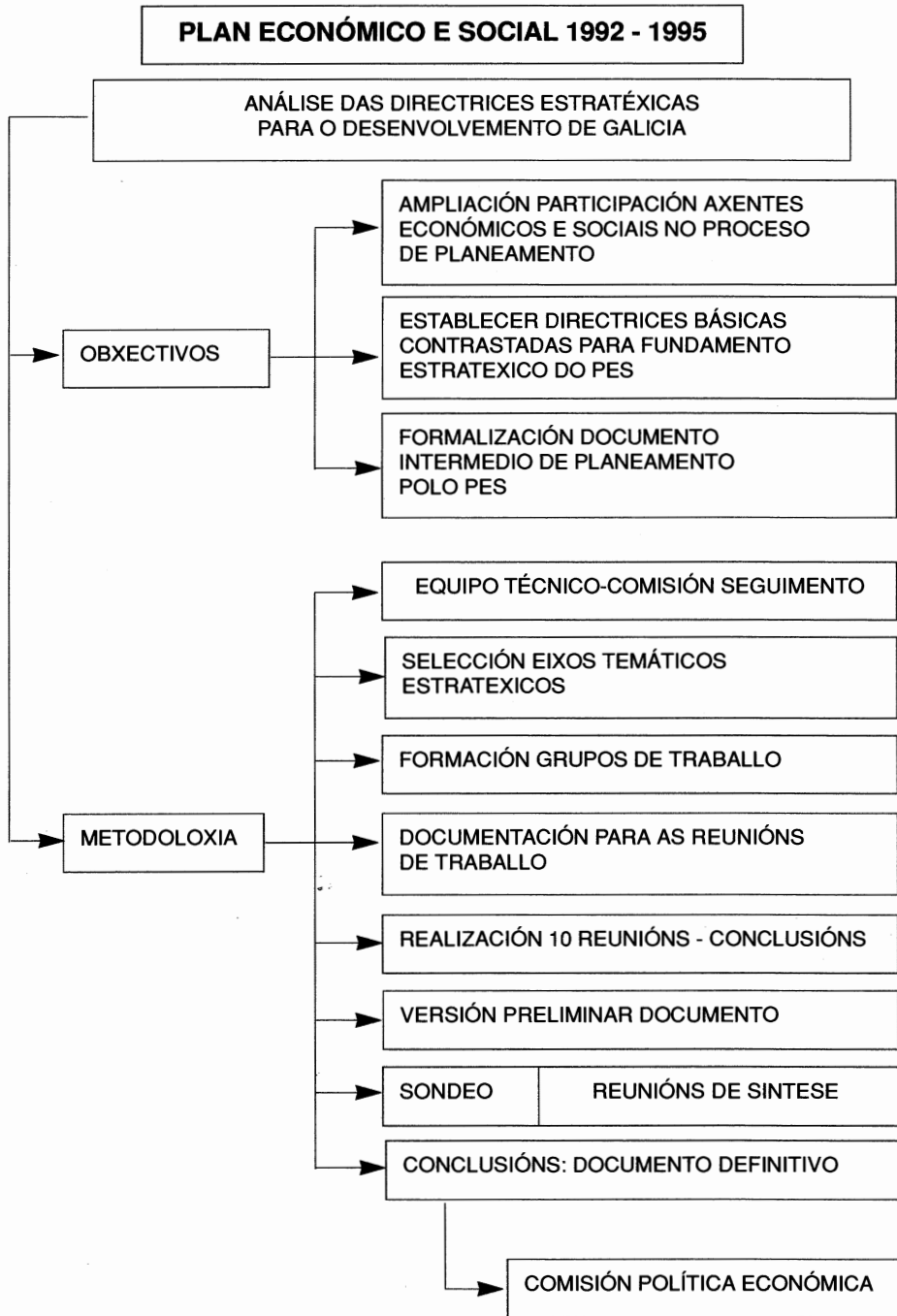

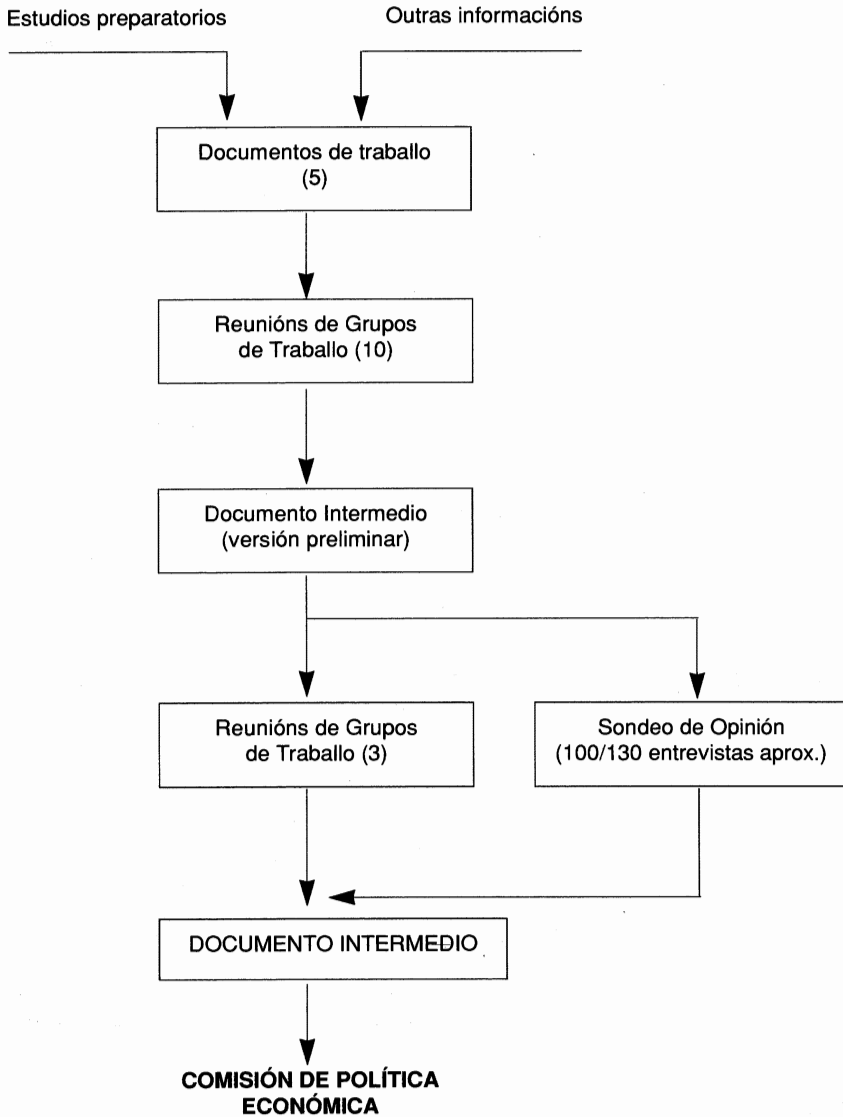
PLAN ECONÓMICO E SOCIAL 1992 - 1995

ANALISE DE OPORTUNIDADE DO PES

**ANÁLISE DAS DIRECTRICES ESTRATÉXICAS
DESENVOLVEMENTO METODOLÓXICO PREVISTO**

PLAN ECONÓMICO E SOCIAL 1992 - 1995

**ANÁLISE DAS DIRECTRICES ESTRATÉXICAS
PARA O DESENVOLVEMENTO DE GALICIA**

EIXOS ESTRATÉXICOS

MELLORA DOS RECURSOS HUMANOS

**FORMACIÓN OCUPACIONAL PARA O DESENVOLVEMENTO
FORMACIÓN SUPERIOR PARA A MODERNIZACIÓN**

CREACIÓN DE EMPRESAS, INNOVACIÓN E DESENVOLVEMENTO

**O ESPIRITO EMPRENDEDOR COMO FACTOR DE CAMBIO
INNOVACIÓN PARA O DESENVOLVEMENTO
CAMBIOS TECNOLÓXICOS NAS OPERACIÓNS PRODUCTIVAS**

MELLORA DA ACCESIBILIDADE, MOBILIDADE PARA AS EMPRESAS

**DINAMIZACIÓN DO MERCADO GALEGO
INTEGRACIÓN NO MERCADO ÚNICO EUROPEO**

MELLORA DO HABITAT PARA PRODUCIR E VIVIR

**MELLORA DAS INFRAESTRUCTURAS E EQUIPAMENTOS
MELLORA DO HABITAT PARA A CALIDADE DE VIDA**

MODERNIZACIÓN DA ECONOMIA GALEGA

